

**BRIEFWISSELING TUSSEN
SJANNIE VAN DE WATERING
EN HAAR OUDERS EN ZUSJES
GEDURENDE HAAR
VERBLIJF IN ENGELAND IN 1945**

Foto op omslag,

Dit is m.s." Koningin Emma"/"Prinses Beatrix" 4353 T.

Stoomvaart Maatschappij "Zeeland" Zeeland S.S.Co.)

Hoek van Holland-Harwich

Dagdienst-Day Service Tagesdienst.

Met deze boot voer ik in 1954 samen met Chris weer naar Engeland voor een bezoek aan de familie Churchard.

[Info over dit schip](#)

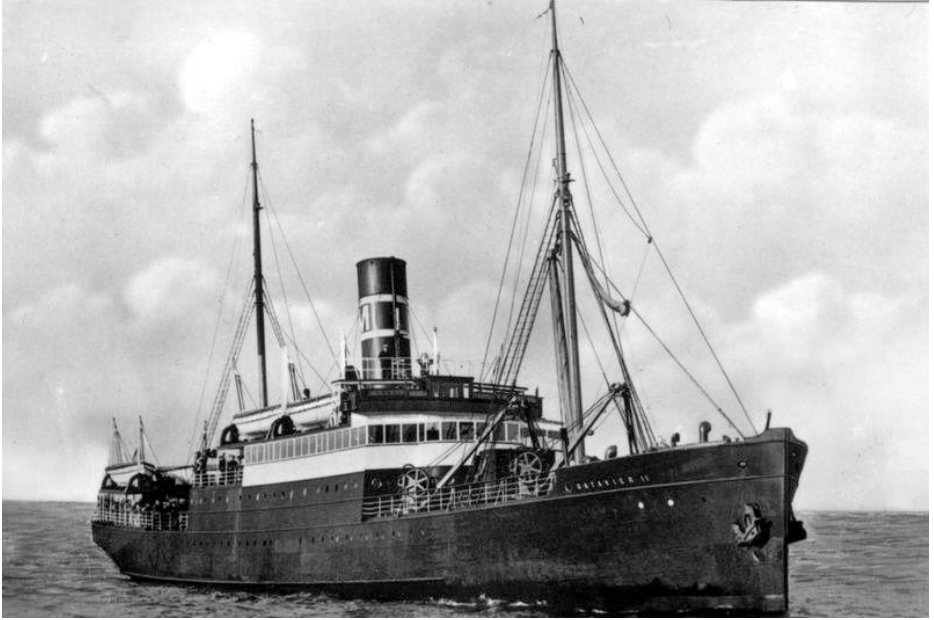
[Officiële ansichtkaarten](#)

Voorwoord

Het was in de zomer van het jaar 1945 dat men besloot enkele groepen bleekneusjes uit te zenden naar het buitenland. In het voorjaar was ons land na een vijf jaar durende oorlog eindelijk bevrijd. Die tijd van bezetting had zijn sporen nagelaten. Mijn (onze) vader werd belast met de supervisie over het uitzendbureau. Ir. Witte, de latere minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting, was in die tijd burgemeester van Bergen op Zoom en bevriend met pa. Hij stelde voor ook enkele kinderen uit ons gezin uit te zenden, dit om mama te verlichten. Pa echter, die zichzelf niet wilde bevoorrechten ten koste van andere kinderen (want zo slecht hadden wij het nou ook weer niet gehad) weigerde pertinent! De heer Witte hakte toen de knoop door en zei: "Kees als jij het niet doet dan zorg ik dat ze meegaan " Pa ging door de knieën en de keuze viel op Christ (7 jaar) en mij Sjannie (8 jaar).

De bedoeling was dat wij drie maanden in een kamp zouden doorbrengen. De mogelijkheid bestond om daarna nog enkele maanden bij particulieren ondergebracht te worden. Dit, zo was afgesproken, zou men van de omstandigheden laten afhangen. Voorop stond echter de wens hiertoe van het kind zelf.

En zo vertrokken mijn broertje en ik die zomer tezamen met een grote groep andere kinderen naar Engeland. De reis duurde vijf dagen! De brug over het Hollands Diep was opgeblazen en zo kwam het dat we met een pont over werden gebracht en daarna met de bus tot Rotterdam reden. Daar hebben we een paar keer overnacht om daarna naar Hoek van Holland te vertrekken

De Batavier II

vanwaar we naar Engeland voeren op een boot 'De Batavier'¹) geheten. Ik weet nog wat een indruk dat schip maakte, want: "Het was wel zo lang als onze straat!" Ook herinner ik me nog heel goed de skyline van Londen bij nacht. Ik was opgetogen over de ontelbare lichtjes. Zoiets had ik nog nooit gezien!

Het kamp waar we enkele dagen later aankwamen lag in Rugley temidden van bossen, beekjes en vennen. Hoe klein ik ook was, ik vond het erg romantisch en zie die kabbelende beek nog zo voor me. Helder stromend water met op de bodem kiezelstenen. Na drie maanden kamp werd besloten dat Christ naar huis zou gaan en ik naar een privé-adres. Of ik dat wilde weet ik niet

¹ Vermoedelijk betreft dit de [Batavier II](#)

meer. Uit de brieven blijkt echter van wel. Toen de andere kinderen naar Nederland vertrokken namen de achterblijvers waaronder ikzelf, afscheid bij de bus. Ook dat herinner ik me nog heel goed. We stonden met onze armpjes om elkaar heen en ik bemoederde Christ. Intussen voelde ik me erg ongelukkig en dacht: ze houden thuis zeker meer van hem, want mij laten ze hier ...

Mijn "thuis" werd Erdingtonstreet in Birmingham bij de familie Churchar. Zij hadden vier kinderen. Queenie die in een ziekenhuis werkzaam was, Don en Ted die allebei in dienst waren en Claire een meisje van een jaar of 14/ 15 dat volgens mij op een internaat was, want ik zag haar bijna nooit en als zij thuis was bleek ze totaal onhandelbaar. Verder waren er 3 grote honden waar ze erg gek op waren.

Buiten mij had de familie Churchar nog een gast en dat was Joke van Loon uit Borgvliet, zodat ik altijd een Nederlands vriendinnetje had. We konden goed met elkaar overweg. Aan de overkant van de straat waren twee Nederlandse jongetjes ondergebracht en op gezette tijden werd er een ontmoetingsdag georganiseerd, zodat we genoeg contacten hadden. Ik denk dat via die weg ook kenbaar gemaakt werd waar in Nederland behoefte aan was en dat de leidsters dat dan regelden. Anders begrijp ik niet hoe ik al die spulletjes voor mama mee kon brengen.

Ik heb de brieven zo origineel mogelijk overgeschreven en dus ook de taal en spelfouten erin gelaten. Het valt op dat er zelden

een punt voorkomt aan het eind van een zin, ik schrijf alles achter elkaar door. Zoals ik denk komt het op papier. Dat is trouwens nog steeds zo, het op schrift stellen van mijn gedachten kost me geen enkele moeite.

Overigens, de originele exemplaren van deze brieven zijn nog in mijn bezit, veelal echter met potlood geschreven, dus erg kwetsbaar.

Tot hier mijn inleiding zodat een en ander wat duidelijker wordt en ik wens je veel leesplezier!

0-0

Sjannie van de Watering

17 Juli 1945

Lieve Mama en papa en opoe en al me Zusjes en Tommie.
Wij maaken het heel goed en ik heb Christ ook al gezien. Raai eens hoe lang wij onderweg zijn geweest vijf heele dagen en wij zijn in Rotterdam in een school geweest en toen heeft de autobus ons na de dierentuin gebracht en daar hebben wij beeren gezien en die stonden op een heel groot plein en om dat plein stond water en een hoge kant en daar konde ze maar niet af soms wel en we zijn naar de speeltuin geweest en in de dieretuin heb ik ook leeuwen gezien en aapen en die groote aap deed zijn poot op de rug van die andere en we hebben ook leeuwen gezien en tijggers en gierafen ik ben heelemaal niet zeeziek geweest nog geen beetje buikpijn heb ik gehad en toen wij aankwamen duurde het weer niet eens een uur of we kreegen de kleeren al een jas en een piama ik heb een roode jas en een roze piama en Christ was heel blij met de brief en we zijn heel goed aangekomen dag pa en moe en de rest de groete van Juffrouw Smits en Juffrouw Borghout en juffrouw Niewehuizen daaaag tot ziens.

Aanvulling van een leidster:

Zoals U ziet, Sjaantje maakt het uitstekend. Christje zit ook hier, heel zijn gezicht straalt altijd en Sjaantje kan niet anders dan lachend kijken.

De verzorging is geweldig, dit is wel het beste kamp wat ze konden treffen.

Juffrouw Borghouts

26 juli 1945

Beste Zus

Hoe maak je het in engeland. Ben je blij dat je er bent. of ben je liever thuis. We maken het allemaal nog heel goed. En Coba Lint hoe maakt die het speel ze nog met jou. Tommy is al heel wat gegroeit. Betsie van Mil heeft de 23 juli haar Plechtige Communie gedaan daar zijn we naar toe geweest. Ben je al dik geworden. Ons achterkamertje is al klaar. Jopie kan al rechtop in haar bed staan. Tommy is al twee keer in het bad geweest. 25 juli zijn er 40 schepen binnen gekomen. Er stonden allemaal vlaggetejes op. Bij mevrouw knoet zijn er ook twee kinderen uit dort gekomen. Nu ga ik eindigen

Veel groetten van toos

En een dikken

Zoen.

* Coba Lint was ons overbuurmeisje. Zij was ook uitgezonden.

Rugeley 1 augustus 1945

Lieve ouders

Hoe ga 't thuis hier heel goed eerst zijn we na Rotterdam gegaan en toen over een klein water dat niet zo groot was en van de dieretuin weet uw al. En toen zijn we buite weeste spelen en toen ete en na bed en toen gingen we weer buite spelen en toen gingen we in de rij staan en gingen met de autobus na de tram en met de tram na een heel groot water en daar stond zon groot schip en daar zijn we op gegaan en die boot heete Battevier en toen gingen we met de Battevierboot mee en toen we er waren gingen we met de autobus na Londen en in Londen gingen we met de autobus naar de trein en in de autobus en zo naar het camp en dat zijn twee nachten geweest. En we hebben onderweg het konings Paleis gezien en toen we in 't camp aan kwamen kreege we thee met vier koekjes het is hier toch zo leuk moe hoor eens wat ik uw nou vertel we gaan iedere dag wandelen en soms na het beekje om pootje te baaien moeder het is net een sprookje vind uw niet en voorlezen haast iederen avond en midags gaan we slaapen en toen een keer na de rust kreegen we een zuurtje o wel vier en 's avonds leker appelsap en ik heb een bloes gehad een rok twee jurke 3 broeke 2 hemde 3 paar kouse 2 paar schoenen een mantel een regenjas 2 piamas 3 zakdoeke maar me armbandje ben ik kwijt een stuk er van heb ik nog en een of drie wapentjes. Ik ben op school en ik zal alles op school goed in me boekje teekenen de groeten van juffrouw Elling en juffrouw Smits en juffrouw van den Wiel
Sjannij van de Watering

3 Aug. 1945

Lieve Ouders en al mij Zusjes. Ik maak het hier heel erg goed. We krijgen iederen Zondag een reep chocola. Ik heb in me boekje alles al na getekend wat er in ons camp zo wel is. Nu zal ik eens vertellen wat wij zo de heele dag doen. 's Morgens staan we op. Gaan naar de kerk en dan haalen wij ons bed af. En dan gaan we na de eetzaal om te eeten. En als we gegeten hebben dan maaken we ons bed op en dan 1ste en 2de klas bij juffrouw Elling. En dan gaan we gimenastiek doen. En om half tien naar school. En dan eten en dan na bed. En dan na de wece en dan gaan we in 't gras liggen of wandelen of een spelletje doen. En om 4 uur thee drinken en dan een beetje speelen en dan gaat 't belletje van de eetzaal en als we weer gegeten hebben gaan we in 't gras speelen en dan ga de fluit en na bed ik heb ook een sjilling gehad en nu weet ik niets meer.

Sjannie v/d Watering
SHOOTING BUTTS CAMP,
PENKRIDGE BANK,
Nr. RUGELEY, STAFFS.

Bergen op Zoom, 5 Augustus 1945

Lieve Zus en Christ

Wij hebben met veel plezier je kaartschrijven gelezen. Wat kan jij vertellen zeg! Een briefkaart is niet erg groot maar ge hebt er toch veel nieuws op geschreven. Ge zult nu wel voor altijd weten hoe leeuwen, tijgers en apen eruit zien. Wat heeft een "gieraf", voortaan schrijft ge dat zo "giraffe", een lange nek en wat heeft ze grote vlekken op haar huid. Weet ge waar dat allemaal voor is? Dat is om zich te kunnen verbergen voor andere dieren die juffrouw giraffe willen doodmaken en opeten. Als er gevaar dreigt gaan ze temidden van bomen en struiken staan en de schaduw en lichtvlekken van die struiken zijn precies eender als de vlekken op de huid van de giraffe zodat het dier heel moeilijk te zien is. Zo is er over ieder dier wat te vertellen want Onze Lieve Heer heeft alles met grote zorgvuldigheid gemaakt en alles heeft zijn doel.

Zo is het ook met de grote zee waarvan ge nu nog maar een heel klein stukje gezien hebt. Al dat water is van grote invloed op koude en warmte en vochtigheid (regen) waardoor een heleboel eten kan groeien aan bomen (appels, kersen, bananen) aan struiken (bessen, koffiebomen, katoen om kleren te maken) aan planten (tarwe, rogge, erwten en bonen enz.). Bovendien zwemmen er een massa grote en kleine vissen in en als je aan dek bent geweest en naar het water hebt gekeken zul je zeker bruinvissen hebben gezien. Die gaan bijna altijd met de boten mee.

Voor het eerst heb je nu ook bergen en rotsen gezien. Aan de "zeekant" van Engeland zijn die hoge rotsen bijna allemaal kalkrotsen. Ge kunt daar stukjes krijt afhalen om tekeningen te maken. Ge tekent zeker wel een massa dingen om aan de hand daarvan strakjes thuis te kunnen vertellen van al de avonturen die je hebt meegemaakt

En nu iets over hier.

Proficiat hoor Zus, ge zijt overgegaan naar de derde klasse met de volgende cijfers. Rekenen $7\frac{1}{2}$, taal 8 en lezen 8. Dat gaat dus best hè. Juffrouw Wagenaar hoopt dat ge niet te lang zult wegblijven omdat ge dan misschien achteruit zou gaan met leren. Toos en Riet zijn ook over met mooie cijfers. Van Christ weet ik nog niets maar die is slechts enkele weken naar school geweest. Toch denk ik dat hij wel naar de tweede klas zal gaan. Ansje Roovers is niet overgegaan.

Riet gaat nu ook op reis a.s. Donderdag breng ik haar naar oom Jan en tante Rie in Kwintsheul. Ze mag dan een weekje blijven en dan brengt moeder er Toos naar toe.

Wordt je al dikker en hoe is het met Christ? Je vergeet toch niet 's avonds te bidden en 's morgens en voor en na het eten. Dat zal allemaal wel onder leiding gebeuren maar ge moet het gebed toch met aandacht volgen.

De St.Gerardus Majellaschool is nu ook leeg *. Als ge dus volgende maand naar school gaat komt ge weer in de oude school. De kerk schiet ook al op. Het dak is bijna kant en klaar ..

Ge ziet Zus dat we nogal wat te vertellen hebben. Ge moet nu ook eens een grote brief terugschrijven hoor Zus. Is Londen een grote stad. Is Engeland mooi of lelijk, schijnt de zon veel of tref je veel regen, hoe is het leven in het kamp, zijn de leidsters lief en honderd dingen meer.

En schrijf ook eens een brief voor Christ. De leidsters hebben een massa te doen en kunnen natuurlijk niet voor alle kinders, die nog niet schrijven kunnen, briefjes maken. Dat kost veel tijd. Nu lieve Zus ga ik dit briefje sluiten met vele hartelijke groeten van ons allen en een paar dikke kussen van je moeder en van mij je vader.

Speciaal een kus van onze Riet en Opoe. Natuurlijk ook voor Christ

Handtekening van papa.

* Daar waren dakloze families ondergebracht i.v.m. de oorlog.

augustus 1945

Lieve Ouders ik maak het hier heel goed, wij gaan heel dikwijls na het beekje dat is bij een bos en dan komt heel ver achter uit dat bos water en dan stroom dat allemaal na het midden van het padje en over dat beekje ligt midde in een bruggentje en daar gaan we heel dikwijls na toe en dan gaan wij pootje bade en vooraán bij het bruggentje is het maar een voet hoog maar als je de brug over gaat dan kom je bij een knie hoog en in dat water liggen allemaal steentjes en daar ligt ook zand en als je dan bij het beekje een paadje doorgaat maar daar is het wel moerasig maar dat geeft niet zo veel en dan kom je bij een vijver soms zijn er wel eens eendjes in moe ik zou zo graag blijven moeder schrijf uw nu eens gauw een brief of een kaart al de kinderen hebben haast al berigt gehad en ik nog niet en moeder schrijf uw nou eens gauw in een brief of ik nog mag blijven ik wou zo dolgraag bij aparte keliere blijven ze hebbe al wat in mijn poezie geschreven

De kop van de
kat was jaarig
de pootjes vierde feest
het staartje mogt niet mee
doen het was pas ziek geweest.

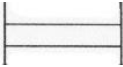
- je kampvriendin
Cobi machielse

En toen heeft er nog een kind in geschreven en die schreef toch zo iets leuks moe zij schreef

Van vader een schatje
Van moeder een pop
Zo groeide ons zusje
Heel aardig op
Op school was ze een engel
Maar soms een B er voor
Want zusjes mondje Kan babelen hoor
Je kampvriendin
Coba Lijs

Moeder ik zal eens schrijven hoe ons kamp er uit ziet aan de

rechterkant zo drie hutten en die hutten zijn van de meisjes en aan de over kant komen er weer drie en die zijn van de jongens ik zit in de middelste hut en Christ recht over mij moeder ik kan al twee engelse liedjes van God zeef de king en van roling o roling o en bij dat liedje moet je iets bij doen het is een dansje en dat kan ik al en nog een lied van jingelbel en nog een van je moet je left hand in en dat zijn allemaal engelse liedjes en die kan ik allemaal al en bij die liedjes zijn dansjes en die kan ik allemaal al

moeder zo slaapen ze bij ons er zijn 20 2 bedden boven elkaar ik slaap beneden en Coba Lint boven ik heb ook een week boven geslaape en nou slaap ik weer onderaan voor altijd en nou zal ik eens schrijven wat wij hier altijd eete dat zal uw wel graag wille wete dan zal ik het uw eens gauw vertellen hoor morgens als we op staan gaan we eete en dan eete we eerst een vol bord lekere pap en boterhamen met spek of eierpoeder en een kop thees midags krijge we vlees en boontjes groene of platte teenen

met aardappelen en sjuu en als er iemand jarig is keek achter op en anders rijst of pudingpap en savens boterhamen en chocolademelk met gerapste peer of zo iets of vis en altijd witte brood dat ben ik nou al gewend nou moeder nou heb ik toch al genoeg geschreven drie blaadjes vol aan twee kante 12 kusjes op iedere wang en bij ieder zusje twee, moeder 10 en vader 11 veele groete van Sjannij van de Watering en van juffrouw Smit en juffrouw van de Wiel en juffrouw Eling
Veele kusjes hoór Sjannij

* aparte keliere zijn particulieren.

** keek is cake

Beste mijnheer en Mevrouw,

Ik zal er nog even een klein stukje aan toevoegen. Sjaantje maakt het heel goed. Zij heeft vergeten te schrijven dat onze dokter voor de radio spreekt.

Hij spreekt 28 Augustus a.s. om 10 uur voor de B.B.C. golflengte 2.67 m. U zult dan wel het een en ander over ons leven hier horen.

Vele groeten van

Juffr. Smits

Zondag 4 Sept 1945

Lieve Zus

Wat waren wij blij dat er een brief van jou kwam. We dachten dat je ons vergeten was. Ja onze Christ vindt het fijn dat hij weer thuis is. Jopie is al zo lief geworden maar huilen doet ze niet zo erg hoor en Elly kan al liedjes zingen. 2 December wordt ze drie jaar. Ik denk Zus dat je de kleintjes niet meer kent als je thuis komt. Zou je met St.Nicolaas hier zijn? Voor Lenie hoef je geen zorgen te maken, die is al zo groot dat ze jouw jurk al aan heeft je weet wel die blauwe die jij geborduurd hebt. Je schrijft Zus dat je voor ons allemaal wat meebrengt maar heb jij zoveel geld? Het geld wat bij deze brief is moetje aan je Engelse ouders geven en vragen of ze voor mama een zeem en vier paar sjaratels willen kopen, want ik weet niet hoe ik de kousen omhoog moet houden want bij ons kan ik ze niet kopen. Zeg Zus ik heb er ook een lepeltje bij gedaan. Dat is voor je Engelse moeder. Je moet haar vertellen dat het stadhuis van Bergen op Zoom erop staat. Dat is dan een leuke gedachtenis aan jou als je weer weggaat. Maar nu moet je eens gauw een brief terugsturen Zus dan krijg jij er ook weer een en zo schrijven we dan om de beurt.

Maar nu wat anders. Zijn jullie maar met z'n tweeën of hebben je Engelse vader en moeder ook nog kinderen? Schrijf er eens iets van. Woon je dicht bij de kerk of moet je ver lopen? En hoe kun je nou te biechten gaan, spreek jij dan Engels of is er een Hollandse priester?

Nu Zus deze brief is ook weer vol. Ik ga nu eindigen met de vele groeten van allemaal, je zusjes, broertje, Opoe, Tommy maar

vooral van je vader en moeder. Ik zal eens kijken wanneer je
terugschrijft. Vergeet het niet hoor!

Daaaag

XX

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

* Deze brief schreef mama aan mij.

22 September 1945.

Beste Zus

Hoe maak je het. Krijg je nog geen heimwee. We krijgen boven op ons slaapkamertje een boekenkas. Jopie is 20 September 1 jaar geworden. Heb je Christ al wel eens gezien. En ben je al dik geworden. Tommy is al heel groot geworden. Zijn er al kinderen verjaart. Wij hebben nu hele dagen school. Annie Stekelenburg is bij ons geweest. Wij hebben een mooi tapijt in de voorkamer. Al de deuren en de muren zijn geschildert in de gang. Overal staan al ruiten in. Wij zitten al in de 5de klas. En jij in de 3de. Lenie zit al in de eerste klas. Ik ben al heel veel keren met de auto mee geweest. Zus ik hoop dat je gauw teug komt. Dan gaan we met z'n drieën weer naar school en lol maken. Nu ga ik eindigen mijn briefje raakt helemaal vol. Tot den volgende keer.
Daaaaaaag veel groeten lieve zus van toos.

22 september 1945

Beste Christ

Hoe maak je het. Krijg je nog geen heimwee. Tommy is al heel groot. Jopie is al 1 jaar. Al de ruiten zijn er al in gezet. * De deuren en muren zijn geschilderd. Frits Stuart heeft een klein zusje gekregen. Al de bloemen in onze tuin zijn al aan het bloeien. Er staan paarse en gele Atencas** in. Heb je al eens brieven van me ontvangen. Wanneer kom je terug. Mamma zal ook schrijven. Ik ben al heel veel keertjes met de auto mee geweest. Opoë zou zo graag willen dat je terug kwam. Wij hebben al konijn gegeten. Ik heb met nationale feestdag voor prijs gehad een leesboekje, poëzie, spelletje. We hebben gehad, gebak—ijs – eierkoek -- limonade – lollij -- boterkoekjes en spelen. Blokjes rapen – eierlopen – stoelendans -- touwtjespringen en wedstrijden. Nu ga ik eindigen. Mijn briefje raakt vol.

Veel groeten van ons allemaal maar vooral van toos en een dikke zoen.

* Door een granaatinslag vernield.

** Hortensia's

Bergen op Zoom, 5 oktober 1945.

Lieve Zus,

Ge zult wel nieuwsgierig zijn te vernemen hoe Christ hier is aangekomen en hoe hij het op reis heeft gemaakt. Nu hieronder vindt ge een verhaal waarvan ge naar hartelust kunt smullen. Wanneer Christ uit het kamp is vertrokken is niet te achterhalen. In de nacht van Zaterdag 30 September op Zondag 1 Oktober kreeg ik telefonisch bericht dat de kinderen Zondagmiddag om 12 uur in Rotterdam zouden aankomen en na een maaltijd onmiddellijk op transport zouden gesteld worden. Wij rekenden uit dat ze dan ongeveer om zes uur thuis zouden zijn. Rond die tijd waren we dus op de Markt om de kinderen op te wachten. Intussen verstreek de tijd, maar de kinderen kwamen maar niet aan. Eindelijk tegen acht uur arriveerde de bus op de Markt. Het toeval wilde dat ik net even naar huis was gegaan om mijn jas aan te trekken. Moeder was evenwel blijven wachten. Het was echter zo druk rond de bus dat ze er niet bij kon komen en toen ze eindelijk de wagen had bereikt bleek Christje gevlogen. Juist op het ogenblik dat ik de deur uitging om naar de Markt te gaan kwam daar Christ aan in gezelschap van een zusje van juffrouw Smits. Nou, hij zag er goed uit maar was vanzelfsprekend erg vermoeid. Bovendien was hij zeeziek geweest want het schip ging nogal op en neer. Na hem eventjes te hebben verwelkomd ben ik gauw moeder gaan halen - die stond nog steeds op de Markt - en met de grootste spoed zijn we toen naar huis gegaan.

Nadat ook moeder hem had begroet en Christ zich een beetje had opgeknapt is hij zo goed en kwaad als het ging aan het vertellen gegaan. Ook hebben we toen je mooie brieven gelezen. Jongejonge, wat kun jij al mooi brieven .schrijven en wat ben je lief en goed voor je broertje geweest. Ja Zus, we zijn erg trots op je. Feitelijk hadden we verwacht dat je ook mee naar huis zou zijn gekomen omdat we destijds het comité wel toestemming hadden gegeven dat je langer mocht blijven, echter op voorwaarde dat het nodig was en als je het zelf wilde. Enfin, uit je brieven hebben we wel begrepen dat je het naar je zin hebt en dat je- hoewel het afscheid van Christ even vervelend was- je er best doorheen zult slaan. Het spreekt vanzelf dat wij, nu je alleen in Engeland met je buurmeisje en Rietje de Waal zijd achtergebleven, in de komende maanden wel een keer meer zullen schrijven dan in de voorbije periode.

Ge moet maar goed blijven oppassen en heel voorzichtig zijn dat je geen ongeluk overkomt. Overigens moet je maar goed uit je ogen kijken en zoveel mogelijk trachten te leren uit je verblijf daar in Engeland. Je moet nu ook spoedig schrijven waar ge op dit ogenblik zijt en hoe ge het verder maakt.

Moeder vindt het erg fijn dat je zo goed voor haar hebt gezorgd. Met het garen, de stopkatoen, de sajjet, de boenwas, de schoensmeer en borduurgaren was ze erg in haar schik en alles kwam uitmuntend van pas. Hier kunt ge nog steeds heel weinig krijgen. Het eten is hier wel beter geworden, maar met kleren en schoenen is het nog niets. Wanneer ge naar huis komt, zo tegen

St.Nicolaas denk ik, moet ge ook maar van die spullen meebrengen die ge met Christ hebt meegegeven. Ook met de scheerzeep en de fietslijm was ik erg in mijn schik. Met horten en stoten vertelt Christ het een en ander over het kamp en het kampleven maar ik denk dat jij wel andere verhalen zult kunnen opdissen. Nu gaat Christ alweer naar school.

Na dit verhaal over Christen zijn thuiskomst zul je wel verlangend zijn iets over ons te vernemen en over je zusjes.

Op de eerste plaats zal ik je iets over ons huis vertellen. Dit is zo goed als geheel opgeknapt. De bijkeuken, de keuken, de kleine slaapkamer en de slaapkamer van opoe zijn geheel hersteld en afgeleverd in de oude kleuren. Het kleine slaapkamertje boven is nog niet geheel ingericht. Ik heb nu een nieuw kastje laten maken waarin jullie je speelgoed en andere spullen kunt bergen, zodat de kleintjes er niet ieder ogenblik aan kunnen komen. Oom Christ zal dezer dagen weer een nieuwe wastafel aanbrengen en de elektricien komt volgende week voor het licht. Ik verwacht dat wanneer je thuiskomt alles wel zal zijn opgeknapt en je waarschijnlijk niet veel meer zult merken van de verwoestingen die de granaten het vorige jaar hebben aangericht.

Tommy is goed gegroeid. Hij herkende Christ onmiddellijk. Ik ben nieuwsgierig wat hij zal doen als jij terug komt. Maar wees dan voorzichtig want hij is erg wild en springt pardoës tegen je op. Wollen kleren kunnen daar niet goed tegen, want hij blijft met de scherpe nageltjes van zijn poten in de wol haken en trekt daar almaar lusjes uit. We hebben al last met de burens gehad. Tommy heeft de gewoonte de nieuwe dag met luid geblaf aan te

kondigen. Dan staan wij allemaal op maar de burens willen nog wel een dutje doen en schrikken natuurlijk ieder ogenblik wakker. Nu proberen we Tommy zoveel mogelijk te kalmeren maar het lukt niet altijd.

Toos en Riet zijn Donderdag voor het eerst naar de muziekschool geweest. De meneer van de school vroeg waar jij bleef . .Ze leren nu van doremi enz. enz. Toen ze zeiden dat ge nog in Engeland was vond hij dat niet erg. Over enkele maanden kunt ge nog best invallen want zo snel schieten ze daar niet op.

Van de Schot Roy, ge weet wel die in de wintermaanden bij ons was, hebben we niets meer gehoord. We vragen ons dikwijls af hoe hij het maakt. Het is jammer dat ik zijn adres in Engeland niet weet anders kon ik hem eens schrijven dat jij er ook bent.

Sjuuleke blijft steeds hetzelfde meisje. Een echte dikzak die almaar slaapt en vriendelijk lacht en je af en toe met haar donkere ogen vol verbazing aankijkt. Elly is en blijft een echte kat.

Wat we daar mee aan moeten vangen weten we soms niet. Ze luistert slecht maar is ondanks dit alles dikwijls een lief en leuk meisje. Ook Joke groeit goed. Dezer dagen is ze voor het eerst gaan staan en scharrelt zowat in de box heen en weer.

Jullie school is in September ook weer begonnen.

De mensen die erin zaten zijn er allemaal uit en de school is weer geheel in gebruik. Weliswaar zijn er de meeste ruiten uit maar Moeder Overste verwacht toch wel dat die tegen het begin van de winter erin zullen staan.

In de buurt is er verder weinig veranderd. Meneer Nijssen met zijn vrouw en Pierre en Toosje zijn verhuisd. Zij wonen nu in Steenberg en meneer de Smet is in het huis van Nijssen gaan wonen. Op het bovenhuis waar mijnheer de Smet heeft gewoond zijn nu andere mensen gekomen. Twee gezinnen nog wel liefst maar nog geen kinderen waar je mee kunt spelen.

Opoe is nog steeds goed gezond en bidt iedere dag dat Onze Lieveheer je goed mag bewaren en dat je als een flinke meid moogt terugkomen en dat doen wij ook als we 's avonds de rozenkrans bidden.

Jammer dat je niet over wat meer geld beschikt hè Zus, Dan kon je ook wat speelgoed voor je broertje en zusjes kopen, want ook dat is hier nog niet te krijgen. Wel wat prullerommel maar daar hebben ze zo weinig aan want het is zo kapot.

Zeg Zus, weet je al dat Riet ook op reis is geweest.

Ze is voor veertien dagen bij oom Jan van Steekelenburg in Kwintsheul geweest en heeft vandaar een tochtje met een klein scheepje gemaakt. Toos kon natuurlijk niet mee. Er was maar plaats voor een meisje. Maar misschien het volgend jaar. Als we dan vroeg in de vakantie beginnen kun jij en misschien Christ ook voor een weekje naar Kwintsheul. Ik bedoel telkens omruilen.

Nu beste, lieve Zus ga ik eindigen. Ik schrijf deze brief maar op kantoor, tussen de druppeltjes want thuis heb ik er gewoon geen tijd voor. Ik moet van 's morgens vroeg tot 's avonds laat werken om het huishouden goed op dreef te houden en dan schiet er weinig tijd over voor briefjes. Ondanks dit alles kun je er toch op rekenen dat ik nog verschillende keren zal schrijven.

XX
XX

vader is dat nu niet veel uw moet ze maar telle ik moest het ook
doen. van uw waaren het er 514 ach ach maar ik wed dat er hier
meer zijn daaaaaaaaaaaaaaag

Senkjoe vader voor de 514 kussen senkjoe moeder en broertje en
zusjes

XX

nu ga ik eindige want me brief raakt vol koetbai dag lieve papa
mama opoe broertje en zusjes daaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaag koetbai
tata.

* Mevrouw Churchard.

** Noot van de schrijver:

Ik vermoed dat ik wat weemoedig was na het vertrek van Christ
en ondergebracht bij wildvreemde mensen die ik niet verstond.
Per slot was ik acht, bijna negen jaar. Het is een wat vreemde
brief waarin ik me op mijn manier wel verontschuldigd Misschien
wist ik met mijn gevoelens geen raad.

oktober 1945

Lieve Ouders broertje en Zusjes

Hoe gaat het met jullie met mij gaat het goed ik zit nu in de school * te schrijven er zijn hier nu in de school nog meer kinderen van het camp en ook zijn er twee juffrouws juffrouw Merie en juffrouw Marijet het is hier een fijne school wij leeren hier ook al wat Engels wij hebben bollekes ** en zitte nu te snoepen en die mijnheer heeft ons weg gebracht en nu kom hij straks weer terug en dan gaan wij weer met de bus en met de tram en Joke van Loon is nog altijd bij mij en wij hebbe zeker wel nege poppen en een wieg en een popewachen en een wieg en nog een heeleboel poppenlediekantjes en Joke en ik speele er altijd mee bij die mense daar ik ben hebbe ze een tuintje voor het huis

(De rest van de brief is zoek geraakt, ik hoop hem nog te vinden en zal hem dan ertussen zetten).

* In Birmingham onder de Ned.kamleiding.

** Snoepjes

*** Heer Churchard

Beste Zus

Nu zal ik ook eens een briefje schrijven. Ik weet niet goed wat ik schrijven zal.

Zus je schreef dat je goed Engels kon. Maar ken je nu nog goed Nederlands. Zus Christ was zo blij toen ie thuis was. En wij ook. Sjuuleke eet geen pap meer. En Zus mama was zo blij met die spullen. Vooral met die rollekes zij. Maar met de boenwas ook hoor. En mama denkt dat Christ een pijama heeft laten liggen in het kamp. Zus jij ken zeker niet meer naar het kamp. Want mama vind het jammer. En Christ wil zijn bonkertje niet meer aan doen. Alleen voor die muts die er aan zit. Zus heb je die kaarten ontvangen voor je verjaardag. Vond je het leuke. Zus heb je je wapearmbandje nog. Opoe wil graag dat je naar huis kom. En Zus we hebben al zo veel rozijnen gegeten. Nu krijgen we weer abrikozen. Jopie kan al alleen staan. Ellie heeft eerst een knoop in haar neus gestopt. Zus vind je dat niet raar vader en moeder te zeggen tegen die mensen. Zus de Juffrouw heeft nog eens gezegt dat je vlug terug moet komen. Je zit nu al in de derde klas. Wij zitten al in de vijfde. Zus heb je veel voor je verjaardag gekregen. Tommy is al zo gegroeid. Ik ben naar Kwintsheul geweest. Jopie is al een paar keer uit de kinderstoel geklomen. Ze heeft al negen tandjes. Ze ken al mama zeggen en papa. Ze ken al alleen eten. Tante sjuul en oome sjaak zijn ook al geweest. Het is bij ons kermis geweest. Tommy heeft al een tand uit. Hij is ook al een

keer ziek geweest. Toen moest ie niets als overgeven. Wij hebben een nieuwe hangtas gekregen. Zo'n mooie. Nu heeft Leny mijn hangtas. Wij zijn geïnstalleerd (geïnstalleerd). En als dat afgelopen is ga je weer terug naar de zolder. En daar krijg je film. En hoe maak Joke van Loon het. Is het een leuk kind. Dat nieuwe tapijt ligt in de voorkamer. En dat andere uit de voorkamer ligt nu in de achterkamer. Zus je schrijft wel dat je niet gehuilt heb, maar Christ zei toen hij weg ging dat je even gehuilt heb.

Met vele groeten van allemaal.

Maar het meest van Riet.

Sjannie (L) en Joke

22 oktober

Lieve Ouders broertje en Zusjes hoe gaat het met jullie met mij nog altoos goed ik ben nu op het oogenblik bij Engelse mensen en kan de mensen goed verstaan en de mensen mij. Joke van Loon die maak het ook goed en hoe ga het met Christ is hij blij dat ie thuis is en die kleine Joopie huil ze dikwels of is het een lief klein meisje van 1 jaar en Ellieke dat Lieve ding van 2 jaar dat is ook al zo een schat en dan dat Lieve Sjuuleke die is toch zo leker dik en is ze nu nog dik. Meschien wel maar als ik terug kom dan ben ik wel dikker hoor en Leenie ook al vin ik het erg dat zij niet na Engeland kon want ze zag er zo mager uit toen ik weg ging maar nu is ze meschien wel wat dikker geworden ze moet maar flink eete net als ik ik moet dat ook anders kon ik beter thuis blijve eet jij dus kleine Leenie maar erg goed als ik dan terug kom zal ik eens kijke of je al dik bent en als je goed eet krijg je wat van mij allemaal zorg maar dat je net zo dik ben als ik als ik weer terug ben en nu die Christ kapt hij nog steeds houd nu Christ doe maar goed je best en nu Christ ga ik bij jou eindige want dit is de tweede keer en ga nu verder bij Riet nu Riet heb je dat gehoord als jij voortaan je neus niet meer zwart maakt krijg je iets van mij maar als julie goed je best doen dan krijg je allemaal iets en nu Toos hoe ga het met je ik heb al een paar brieve ontvangen van je en gehoord dat wij een tapijt hebben ach ach ach maar voor jou breng ik ook wat mee hoor het best wel voor al je moeite om te schrijve en een envelop op te zoeken en die mooie kaart en nog meer brieve en nu moeder voor uw breng ik ook een heele boel

mee en voor vader. Moeder Nelie is een engelse naam. Moeder ik breng iets voor uw mee en voor vader. Iets van de mensen hier en iets van me ijge geld noodmuskaad is er niet te krijgen ik zou het graag wille doen voor uw en nu Opoe voor uw breng ik ook wat mee opoe ik heb nog geen een keer gehuild voor naar huis hoor nu vader en moeder opoe broertje en zusjes ga ik eindige want zoveel schrijve ik ben er al moe van en nu veele groete van uw lieve Zus en veele kusjes tot ziens

nu is me brief weer

vol en sluit

hem toe tot ziens

nog eens allemaal

xxxxxx

xxxxxx

xxxxxx

xxxxxxxxxx

Ik ben 19 oktober verjaard.

24 october 1945

Lieve Ouders broertje en Zusjes

ik maak het nog altoos goed en jullie hoe gaat het met jullie goed nu ai hoop zo. Over een paar weeke kom ik terug *jes dan kom ik weer bij jullie vader en moeder ai spriek al verre koed ienglies en ai versta de mense koed eerst gingen we na het park en toen was het niet zo hot en toen moeste we onze **koot aan doen en Tobie de hond mogt mee en in mien koot zitte zakke en ik mogt de hond vast houde en schrijf uw nu ook eens een leter stuur uw plies een foto op doen jullie nog steeds thee ***dinnetaim ****brevorst in de levingroem of in de daarninroem. Nu ai ga eindige tot ziens daaaaag koetbai veele groete van uw Lieve Sjannie

tot ziens

xx

kijk nu na het papier een tekening

- * yes
- ** coat
- *** dinnertime
- **** breakfast

[Toegevoegd: livingroom en diningroom]

November 1945

Beste Zus

Hoe maak je het. Wij allen nog goed. Juffrouw Melzer is bij ons geweest. Wij hebben al een nieuwe wasbak. Nu ga ik iets over Joopy vertellen. Joopy is een grote deugniet geworden. In de kinderstoel is ze niet meer om te houden. Ze loopt al rond in de boxs. En Elly dat is ook al zo deugniet. Als Tommy ligt te slapen, trekt ze hem gewoon aan zijn staart. Op een keer deed ze dat ook eens en toen werd hij kwaad. Toen heeft hij ze gebeten.

En leenie is al wat dikker geworden. Ze draag jou jurk die jij toen nog eens geborduurt heeft. En Christ die kapt haast geen hout meer, En dat jasje dat hij mee uit Engeland gebracht heeft draagt hij haast niet. Dat vind hij veel te gek.

En Riet die heeft niet zo dikwijls een zwarte neus meer. En een schat dat het is. Ze heeft graag dat je gauw naar huis komt. Wij zijn allen nieuwsgierig wat je mee brengt. En sjuul weet je wel die met die lekkere zwarte ogen. Die plast niet meer in haar bed. En daarom slaapt ze bij mij. En nu ik nog. Ik vind het jammer dat jij niet met christ mee naar huis gekomen bent. Ik heb een nieuwe hangtas gekregen. En opoe pepermuntje die maakt het ook goed. Die heeft nieuwe stoelen gekregen. En wat heb je allemaal met je verjaardag gehad? Hebben ze in Engeland ook poppeschoentjes of niet. Ik zou ze zo graag eens willen hebben. Wil je eens kijken. Heb je op je verjaardag nog kaarten gehad van mij. En vond je ze leuk of niet. Wij hebben nieuwe kopjes en schoteltjes. Wij zijn heel blij met het garen, en de boenwas, en het borduurzij.

Wij hebben al gedroogde bananen gehad. Wij hebben al nieuw geld. November was het hupkes dag. Toen aten wij hupkes. Is jou haar al lang of niet. Wij hebben een nieuw theetafeltje. Ik heb gehoord dat je de mensen goed verstaan kan. Overal zitten al ruiten in. Wij zitten nog steeds niet in onze kerk. Maar hij is al ver gemaakt. Ze zeggen dat we er met kerstmis in kunnen. Onze Elly had een knoop in haar neus gestopt. En die hebben wij er met een schaar uit gehaald. Wij hebben bij opoe onder het bed een muis gevangen. Tommy had haast de leverworst op gegeten. Wij zijn pas naar het canadezen kerkhof geweest. Wij lazen in de brief van jou, dat er een engels meisje bij jullie was. En we konden niet lezen hoe ze hete. En toen zei papa, dat ze keeke hete. Wij krijgen een nieuwe kast. En die kom op het achterkamertje te staan. Een Zondag is Sint Nicolaas in de stad geweest om centen. 11 November is Sintermaarten hier geweest. Zeg zus, denk je dat je met Sinterklaas thuis zal zijn. Er is hier kermis geweest we hebben overal in mage zitte b.v. in de zweef, in de draaimolen, in de botsauto's, en in de rups en in de rakettenbaan. Kan je geen wol meebrengen voor een poppen jurkje te breien. Christ heeft zo een fijne bus cacou meegebracht zou jij die ook niet mee kunnen brengen. Als je geen geld genoeg heeft zal papa wel wat opsturen.

Wij hebben op muziekschool al veel geleerd. Onze poppen zijn allebij gemaakt.

Zus schrijf gauw terug. Tot wederziens daaaaaaaaaaaaaaaaaaag

Veel groeten van ons allemaal

Maar vooral van Toos

Lieve Ouders broertje en Zusjes

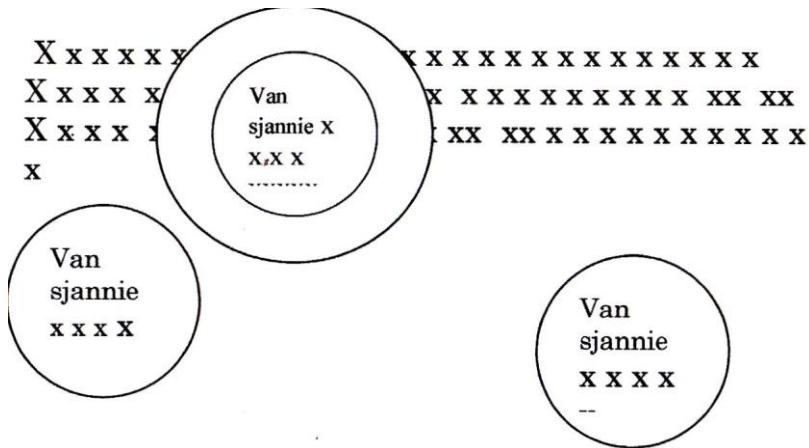
Hoe gaat het met jullie. Met mij nog altijd goed. Wij zijn na de king en de kwien geweest en het was heel fijn. En we hebben tofe * meegenomen. Moeder ik zal wel zien of ik een zeem en elestiek kan krijgen. Moeder ik heb krullen gehad op een avond. Vrijdag avond en toen moes ik in bad en Joke van Loon was benede en ik was boven want ik moes eerst in bad en toen op die zelfde avond hade wij ons haar late wase en dan moeste wij in het bad en dan moeste wij eerst ons haar laate droogen en dan moeste wij in bad en dan na bed en toen zat ik in bad en Joke was nog benede want ze moest der haar nog laate drooge en toen zat ze op een klein bangetje** bij de kachel en toen zat ze met der haar te spelen en zat allemaal vlechte te maaken en toen heb moeder krulle voor joke in gezet en toen had ze smorgens krulle maar ik had op de zelfde avond op me bloote voete en in me pieama na benede en vroeg om krulle en toen kreeg ik ook krullen en de andere morgen had ik ook krullen en op die andere dag liet ze een tang zien en toen zei ze morgen is Morien jaarig en toen Morien jaarig was toen kreegen wij met die tang krullen in en dat was op een zaterdag en een zondag moeste wij op de foto en toen kreegen wij weer krullen en nu staa ik met krullen en al op de foto en nu ben ik savonds een brief aan "t schrijven en nu heb ik zelf weer krullen in gezet ik kan het zelf al. Moeder juffrouw meerie van het camp zei dat er niet veel speelgoed te krijgen was ik zal nog wel eens zien van het camp en hier heb ik al speelgoed genoeg moeder vraagen de kleintjes nooit waar ik ben ik heb hier kinderen genoeg om mee te spelen en twee jongens

van het camp woone recht over ons en soms zien we ze wel eens.
in school zie ik nog wel meer kinderen dan die twee.

Toos ik hoorde dat juffrouw melzer bij ons thuis is geweest dat zal wel fijn zijn geweest en een nieuwe wasbak o!o!o! en jopie ze moet met () is dat al zo een kleine deugeniet O, deer in het Engels dat is in Holland o! je *** en Ellie 't is zonde ze trok aan de staart van tommie en die hond begon te bijte ach ach gelukkig Leenie is al wat dikker maar ze krijg wat van mij hoor als ze zo door blijf gaan als nou 't is een schat. Oe Christ waarom kap je geen hout meer doe je dat niet graag en dan nog wel voor je lieve moeder ze zorgt nog wel zo goed voor jou en je moet dat jasje **** , eens gaan draagen hoor dat is heele maal niet gek hoor nu een goeie jonge zijn hoor en heel zoet zijn en veel voor je moeder doen als je goed op past breng ik ook iets voor je mee vin je dat goed en al ben jij in Engeland geweest toch als je zoet bent breng ik iets voor je mee moeder uw moet niet bang zijn dat ik jullie vergeet dat doe ik nooit.

Zeg Riet je ben een goeie meid hoor heb je graag dat ik gauw thuis kom ik zal maar gauw komen als het kan. Sjuuleke is een schat ze plast al niet meer in haar bed en zij met haar zwart oogen kijk ook overal maar na ze krijg iets van mij hoor en nu Toos vin jij het ook al jammer dat ik er niet ben o!o!o!o!o! en die nieuwe hangtas ik heb hier best genoeg kinderen om te speelen hoor en die Lieve Lieve Lieve Lieve Lieve Opoe die heb al fijn nieuwe stoelen gehad en die Lieve Lieve Lieve Lieve Lieve Lieve vader en moeder uit nederland zijn zo goed voor mij en nu zal ik

eens vertellen wat ik allemaal met me verjaardag heb gehad een
 kabouterpop borduurzij gouwe vlinder wijnwatervatje 2
 kleurboeken en een heel klein leuk Maria beeldje en kaarte van
 jullie en een kaart van een kenes nu ga ik eindige schrijf spoedig
 terug van uw Lieve dochter Sjannie v d Watering
 Tata daaaaaaaaaaaaaaaaaaag dag
 daaaaaadaaaaaaag.

- * (toffee?)
- ** bankje
- *** Ojee
- **** Geruit bonkertje uit Engeland waar hij een hekel aan had.

1November 1945

74 Frances Road
Erdington
Birmingham 23

Lieve Ouders broertje en Zusjes

Hoe gaat het met jullie met mij nog heel goed alleen plaagen ze me wel eens van jij moet na het kamp en van de dokter en als ik iets verveelend vind dan zeg ik he jakie en soms zeggen ze jakie Sjannie en ik zeg wel eens ik ben kwaad en nu weete ze wat kwaad betekend en nu zeggen ze wel eens ik ben kwaad maar dat is niet zo erg en is toch maar gekheid nu moeder ik wil eens vraagen of Jopie het goed maak en Ellie en Sjuuleke voor Sjuuleke breng ik ook wat mee en dan Leenie Leenie krijg iets heel leuks ik zal er maar niet meer over praate want anders word ze te nieuwschierig en dan zeur ze te veel ik heb al heel wat gekoch voor uw en alles dat Christ mee heb gebracht is van Christ zelf en van mij ben uw er blij mee ja nu dat is goed en na me zin nu die Christ dag Christ en nu Sjannie in Engeland nu Riet die krijg wat van mij en nu Toos dat is een schat van mij met een hoofleter maar die schat krijg ook wat en nu die Tommie en nu moeder moeder er is geen noodmuskaad te krijgen ik zou het wel mee willen brengen maar hij is er niet waar dat andere meisje hem vandaan gehaald heb dat weet ik niet maar die was ook in een andere plaats denk

ik en in een ander kamp en nu vader vader deze mijnheer in
Engeland heeft ook een bril op maar hij heeft bruine oogen Don
dat is een heele leuke mijnheer en hij speel altijd met mij en ik
heb er al een foto van en Joke van Loon ook Joke van Loon die is
bij mie in en wij hebben een heel boel speelgoed gehad maar niet
om te houde maar we mogen er toch mee spelen en nu mogen
wij vandaag na Morien * dat is een heele leuke juffrouw ik weet
niet of Don zo moet gesreeven moet worden en Morien ook niet.
Moeder schrijf ik nu niet lang ik ben al een betje moe maar afen
** moeder ik doe er een tekening bij en die is voor Sjuuleke en
als ik terug kom zal ik uw wel helpen maar nu ga ik eindige
Koetbai tata 'van uwe Lieve Sjannie van de Watering 9 jaar
Koetbai

Tata

Lieve Zusje Toos
je bent een schat
en dat is war
dat vind ik
schrijf spoedig een brief
van Sjannie
van de
Watering
voor Toos

Koetbai Einde

* Maureen, vriendin van Don.

** Enfin

Vrijdag 21 November 1945

Beste Zus,

Wij hebben je brief ontvangen. Wij vonden hem allemaal erg leuk. Je brief staat vol van de krullen die je hebt laten groeien. En toen waren we zo nieuwsgierig dat we eens zouden willen dat je foto eens opstuurde. En als wij vragen aan ellie waar is zus? Dan zegt ze naar Engeland. Lenie kan al een beetje lezen. Als je terug komt mag lenie misschien wel bij jou slapen. Wij hebben een nieuwe speelgoedkast gekregen en er is voor jou ook een plank bij om je spullen er op te zetten. Ik zou zo graag eens willen weten wanneer je terug komt. Op zonneland word het hoe langer hoe fijner. Wij hebben al een uniform. Wij mogen ook een toneelstukje spelen. En coba lint hoe maakt die het. Zie je die ook nog wel eens. Wij hebben al heel veel geleerd op de muziekschool. Tippie zweers dat hondje weet je wel? Dat is al heel veel gegroeit. Tommy die weet het wel die slaapt 's nachts altijd bij moeder achter op het bed. Wij krijgen ieder nieuwe handschoenen van onze christ zijn doek. Christ kan al aardig huisjes maken van karton. Laatst heeft hij ook een garage gemaakt. Moeder zei dat je je mariabeeldje en je wijnwatervaatje maar goed moet bewaren. Want dat kon op het achterkamertje te pas komen. Elly wordt de 2de December 3 jaar. Dan krijgt ze van tante Nellie een mooie nieuwe jurk. Zus het is te hopen dat je als wij verjaren thuis bent. Want anders is er niets aan. En moeder die wou van ons allemaal een foto laten maken. Maar als jij er niet bij bent gaat dat natuurlijk niet. Maar we wachten wel

tot dat jij er bij ben. Wij moesten van zonneland allemaal een seprise maken. En ik heb een poes gemaakt en riet een hond. Op een Zondag zijn we wisten wandelen en toen zijn we door het bos geweest. En daar stonden hele hoge bergen. En toen gingen we van de ene naar de anderen. En toen hebben we een hele hoop paddenstoelen gezien. En er was een paddestoel bij' die staat bij ons thuis op de schilderij. Wij waren heel blij met het briefje van de engelse vader en moeder. Nu zal ik maar niets meer schrijven want ik weet niets meer. tot wederziens en vele groeten van je zusje toos v.d. Watering.

Veel groeten van toos v.d. W

En ook aan vader en moeder.

daaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaag

Lieve Zus,

Toos wist niets meer en bovendien moest ze naar bed want het is al halfnegen. Dan zal ik de brief maar vol maken want het is zonde zo'n stukje brief blanco te laten. We hebben je brieven met veel plezier gelezen en ook gemerkt dat je al aardig met het engels overweg kunt. Wil je ook Meneer en Mevrouw Churchard hartelijk danken voor de lieve brief die ze geschreven hebben en ook voor de goede zorgen aan jou besteed. Ge moet maar lief en gehoorzaam zijn dan doe je daar tevens ook je vader en moeder een groot plezier mee. We vinden het wat fijn dat je pleegvader schreef dat je zo'n verstandig en beschaafd meisje bent. Laat dat zo blijven. En hoe staat het met je godsdienst. Ga je in de week

ook wel eens naar de kerk? Bid je geregeld je morgen- en avondgebed? Dat alles moet je op de eerste plaats bijhouden. We zijn volop bezig om je kamertje in orde te maken. Maar het valt niet mee want goed spul is nog steeds moeilijk te krijgen. En nu Zus nog enkele regeltjes voor Mr. En Mrs. Churchard in het Engels. Overigens hartelijk gegroet van ons allen en tot ziens
Je vader.